

Ergo id est convenienter naturae vivere, a natura discedere.

Lorem ipsum dolor sit amet, consectetur adipiscing elit. Non quaero, quid dicat, sed quid convenienter possit rationi et sententiae suae dicere. Omnes, qui non sint sapientes, aequae miseros esse, sapientes omnes summe beatos, recte facta omnia aequalia, omnia peccata paria; Sit ista in Graecorum levitate perversitas, qui maledictis insectantur eos, a quibus de veritate dissentiunt. Quod equidem non reprehendo; Duo Reges: constructio interrete. Ita relinquitur sola haec disciplina digna studiosis ingenuarum artium, digna eruditibus, digna claris viris, digna principibus, digna regibus. Sunt enim prima elementa naturae, quibus auctis virtutis quasi germen efficitur. Ad eas enim res ab Epicuro praecepta dantur. Itaque illa non dico me expetere, sed legere, nec optare, sed sumere, contraria autem non fugere, sed quasi discernere.

Solum praeterea formosum, solum liberum, solum civem, stultost;

Sed audiamus ipsum: Compensabatur, inquit, tamen cum his omnibus animi laetitia, quam capiebam memoria rationum inventorumque nostrorum. Suam denique cuique naturam esse ad vivendum ducem. Pisone in eo gymnasio, quod Ptolomaeum vocatur, unaque nobiscum Q. Nam, ut sint illa vendibilia, haec uberiora certe sunt. Quod mihi quidem visus est, cum sciret, velle tamen confitentem audire Torquatum. Itaque eos id agere, ut a se dolores, morbos, debilitates repellant. In primo enim ortu inest teneritas ac mollitia quaedam, ut nec res videre optimas nec agere possint.

Haec et tu ita posuisti, et verba vestra sunt. Ergo infelix una molestia, felix rursus, cum is ipse anulus in praecordiis piscis inventus est? Item de contrariis, a quibus ad genera formasque generum venerunt. De malis autem et bonis ab iis animalibus, quae nondum depravata sint, ait optime iudicari. Fortasse id optimum, sed ubi illud: Plus semper voluptatis? Quasi vero, inquit, perpetua oratio rhetorum solum, non etiam philosophorum sit.

Videsne quam sit magna dissensio? Duo enim genera quae erant, fecit tria. Quod autem in homine praestantissimum atque optimum est, id deseruit. Deinde qui fit, ut ego nesciam, sciant omnes, quicumque Epicurei esse voluerunt? Huius ego nunc auctoritatem sequens idem faciam. An eiusdem modi? Illi enim inter se dissentiunt. Dolor ergo, id est summum malum, metuetur semper, etiamsi non aderit; Nam quibus rebus efficiuntur voluptates, eae non sunt in potestate sapientis. At quicum ioca seria, ut dicitur, quicum arcana, quicum occulta omnia? Illa argumenta propria videamus, cur omnia sint paria peccata.

Quid ad utilitatem tantae pecuniae?

Erit enim instructus ad mortem contemnendam, ad exilium, ad ipsum etiam dolorem. In quo etsi est magnus, tamen nova pleraque et perpauca de moribus. Hominum non spinas vellentium, ut Stoici, nec ossa nudantium, sed eorum, qui grandia ornate vellunt, enucleate minora dicere. Quae cum magnifice primo dici viderentur, considerata minus probabantur. Ergo opifex plus sibi proponet ad formarum quam civis excellens ad factorum pulchritudinem? Societatem coniunctionis humanae munifice et aequae tuens iustitia dicitur, cui sunt adiunctae pietas, bonitas, liberalitas, benignitas, comitas, quaeque sunt generis eiusdem.

Idem adhuc; Expressa vero in iis aetatibus, quae iam confirmatae sunt. At enim, qua in vita est aliquid mali, ea beata esse non potest. Nunc dicam de voluptate, nihil scilicet novi, ea tamen, quae te ipsum probaturum esse confidam. Ita multa dicunt, quae vix intellegam. Hoc foedus facere si potuerunt, faciant etiam illud, ut aequitatem, modestiam, virtutes omnes per se ipsas gratis diligant. Quem quidem vos, cum improbis

poenam proponitis, inpetibilem facitis, cum sapientem semper boni plus habere vultis, tolerabilem. Honestum igitur id intellegimus, quod tale est, ut detracta omni utilitate sine ullis praemiis fructibusve per se ipsum possit iure laudari. Quare attendo te studiose et, quaecumque rebus iis, de quibus hic sermo est, nomina inponis, memoriae mando;

Eam stabilem appellas.

Utrum igitur tibi litteram videor an totas paginas commovere? Maximeque eos videre possumus res gestas audire et legere velle, qui a spe gerendi absunt confecti senectute. Nam quibus rebus efficiuntur voluptates, eae non sunt in potestate sapientis. Quid affers, cur Thorius, cur Caius Postumius, cur omnium horum magister, Orata, non iucundissime vixerit? Levatio igitur vitiorum magna fit in iis, qui habent ad virtutem progressionis aliquantum. Sed memento te, quae nos sentiamus, omnia probare, nisi quod verbis aliter utamur, mihi autem vestrorum nihil probari. Ergo hoc quidem apparet, nos ad agendum esse natos. Sed ad haec, nisi molestum est, habeo quae velim. Et hi quidem ita non sola virtute finem bonorum contineri putant, ut rebus tamen omnibus virtutem anteponant; Morbo gravissimo affectus, exul, orbus, egens, torqueatur eculeo: quem hunc appellas, Zeno? Unum nescio, quo modo possit, si luxuriosus sit, finitas cupiditates habere. Nihil enim arbitror esse magna laude dignum, quod te praetermissurum credam aut mortis aut doloris metu. Et ille ridens: Age, age, inquit, -satis enim scite me nostri sermonis principium esse voluisti- exponamus adolescenti,. Non quam nostram quidem, inquit Pomponius iocans; Quis animo aequo videt eum, quem inpure ac flagitiose putet vivere? Et quoniam haec deducuntur de corpore quid est cur non recte pulchritudo etiam ipsa propter se expetenda ducatur?

Nam et complectitur verbis, quod vult, et dicit plane, quod intellegam;

Aliam vero vim voluptatis esse, aliam nihil dolendi, P194 nisi valde pertinax fueris, concedas necesse est. Sin tantum modo ad indicia veteris memoriae cognoscenda, curiosorum. Hoc unum Aristo tenuit: praeter vitia atque virtutes negavit rem esse ullam aut fugiendam aut expetendam. Ad eas enim res ab Epicuro praecepta dantur. In omni enim arte vel studio vel quavis scientia vel in ipsa virtute optimum quidque rarissimum est. Tertium autem omnibus aut maximis rebus iis, quae secundum naturam sint, fruentem vivere. Ita, quem ad modum in senatu semper est aliquis, qui interpretem postulet, sic, isti nobis cum interprete audiendi sunt. Sin autem est in ea, quod quidam volunt, nihil impedit hanc nostram comprehensionem summi boni.

Quo igitur, inquit, modo?

Primum in nostrane potestate est, quid meminerimus? Omnium enim rerum principia parva sunt, sed suis progressionibus usa augentur nec sine causa; Hic Speusippus, hic Xenocrates, hic eius auditor Polemo, cuius illa ipsa sessio fuit, quam videmus. Summus dolor plures dies manere non potest? Si quae forte- possumus. Cur ipse Pythagoras et Aegyptum lustravit et Persarum magos adiit? Quod autem magnum dolorem brevem, longinquum levem esse dicitis, id non intellego quale sit. Si in ipso corpore multa voluptati praeponenda sunt, ut vires, valitudo, velocitas, pulchritudo, quid tandem in animis censes? Nemo igitur esse beatus potest. Deque his rebus satis multa in nostris de re publica libris sunt dicta a Laelio. Multoque hoc melius nos veriusque quam Stoici.

At, si voluptas esset bonum, desideraret.

Certe non potest. Aliter enim nosmet ipsos nosse non possumus. Idem fecisset Epicurus, si sententiam hanc, quae nunc Hieronymi est, coniunxisset cum Aristippi vetere sententia. Aliud est enim potius «tarum more verba fundere, aliud ea, quae dicas, ratione et arte distinguere. Videmusne ut pueri ne verberibus quidem a contemplandis rebus perquirendisque deterreantur? Quasi ego id curem, quid ille aiat aut neget.

Idcirco enim non desideraret, quia, quod dolore caret, id in voluptate est. In qua si nihil est praeter rationem, sit in una virtute finis bonorum; At cum de plurimis eadem dicit, tum certe de maximis. Video equidem, inquam, sed tamen iam infici debet iis artibus, quas si, dum est tener, conbiberit, ad maiora veniet paratior.

Bonum appello quicquid secundum naturam est, quod contra malum, nec ego solus, sed tu etiam, Chrysippe, in foro, domi; Dat enim intervalla et relaxat. Amicitiae vero locus ubi esse potest aut quis amicus esse cuiquam, quem non ipsum amet propter ipsum? An est aliquid per se ipsum flagitiosum, etiamsi nulla comitetur infamia? Mihi quidem Homerus huius modi quiddam vidisse videatur in iis, quae de Sirenum cantibus finxerit. Facile est hoc cernere in primis puerorum aetatulis. Primum cur ista res digna odio est, nisi quod est turpis? Zenonis est, inquam, hoc Stoici.

Istam voluptatem, inquit, Epicurus ignorat? Huic mori optimum esse propter desperationem sapientiae, illi propter spem vivere. Cum enim summum bonum in voluptate ponat, negat infinito tempore aetatis voluptatem fieri maiorem quam finito atque modico. Quod autem magnum dolorem brevem, longinquum levem esse dicitis, id non intellego quale sit. Nec vero sum nescius esse utilitatem in historia, non modo voluptatem. Fortes viri voluptatumne calculis subductis proelium ineunt, sanguinem pro patria profundunt, an quodam animi ardore atque impetu concitati? Perturbationes autem nulla naturae vi commoventur, omniaque ea sunt opiniones ac iudicia levitatis. Quid in isto egregio tuo officio et tanta fide-sic enim existimo-ad corpus refert? Bonum integritas corporis: misera debilitas. A primo, ut opinor, animantium ortu petitur origo summi boni. An potest cupiditas finiri? Sed est forma eius disciplinae, sicut fere ceterarum, triplex: una pars est naturae, disserendi altera, vivendi tertia.

Quocirca intellegi necesse est in ipsis rebus, quae discuntur et cognoscuntur, invitamenta inesse, quibus ad discendum cognoscendumque moveamur. Sin kakan malitiam dixisses, ad aliud nos unum certum vitium consuetudo Latina traduceret. Roges enim Aristonem, bonane ei videantur haec: vacuitas doloris, divitiae, valitudo; Quamquam id quidem licebit iis existimare, qui legerint. Atqui reperies, inquit, in hoc quidem pertinacem; Hunc igitur finem illi tenuerunt, quodque ego pluribus verbis, illi brevius secundum naturam vivere, hoc iis bonorum videbatur extremum. Non igitur potestis voluptate omnia dirigentes aut tueri aut retinere virtutem. Idque testamento cavebit is, qui nobis quasi oraculum ediderit nihil post mortem ad nos pertinere? Quantum Aristoxeni ingenium consumptum videmus in musicis? Sed hoc summum bonum, quod tertia significatione intellegitur, eaque vita, quae ex summo bono degitur, quia USD1702 coniuncta ei virtus est. Hic quoque suus est de summoque bono dissentiens dici vere Peripateticus non potest. At vero si ad vitam sensus accesserit, ut appetitum quendam habeat et per se ipsa moveatur, quid facturam putas? Non minor, inquit, voluptas percipitur ex vilissimis rebus quam ex pretiosissimis.

Itaque et vivere vitam et mori dicimus arboremque et novellam et vetulam et vigere et senescere. Qui si ea, quae dicit, ita sentiret, ut verba significant, quid inter eum et vel Pyrrhonem vel Aristonem interesset? Nam Metrodorum non puto ipsum professum, sed, cum appellaretur ab Epicuro, repudiare tantum beneficium noluisse; Curium putes loqui, interdum ita laudat, ut quid praeterea sit bonum neget se posse ne suspicari quidem. Nonne videmus quanta perturbatio rerum omnium consequatur, quanta confusio? Nec lapathi suavitatem acupenseri Galloni Laelius anteponebat, sed suavitatem ipsam neglegebat; Quid ergo aliud

intellegatur nisi uti ne quae pars naturae neglegatur? Hoc simile tandem est? Theophrastum tamen adhibeamus ad pleraque, dum modo plus in virtute teneamus, quam ille tenuit, firmitatis et roboris. Et ego: Piso, inquam, si est quisquam, qui acute in causis videre soleat quae res agatur. In enumerandis autem corporis commodis si quis praetermissam a nobis voluptatem putabit, in aliud tempus ea quaestio differatur. Nam aliquando posse recte fieri dicunt nulla expectata nec quaesita voluptate.

Semovenda est igitur voluptas, non solum ut recta sequamini, sed etiam ut loqui deceat frugaliter. Vide ne ista sint Manliana vestra aut maiora etiam, si imperes quod facere non possim. Quare conare, quaeso. Qui autem de summo bono dissentit de tota philosophiae ratione dissentit. Sed nonne merninisti licere mihi ista probare, quae sunt a te dicta? Nihil est enim, de quo aliter tu sentias atque ego, modo commutatis verbis ipsas res conferamus. Terram, mihi crede, ea lanx et maria deprimet. Nihil acciderat ei, quod nollet, nisi quod anulum, quo delectabatur, in mari abiecerat. Aut pertinacissimus fueris, si in eo perstiteris ad corpus ea, quae dixi, referri, aut deserueris totam Epicuri voluptatem, si negaveris. Hi curatione adhibita levantur in dies, valet alter plus cotidie, alter videt. Aristoteles, Xenocrates, tota illa familia non dabit, quippe qui valitudinem, vires, divitias, gloriam, multa alia bona esse dicant, laudabilia non dicant. Re mihi non aequae satisfacit, et quidem locis pluribus. Quae tamen a te agetur non melior, quam illae sunt, quas interdum optines. Deinde disputat, quod cuiusque generis animantium statui deceat extremum.

Hos contra singulos dici est melius.

Superiores tres erant, quae esse possent, quarum est una sola defensa, eaque vehementer. Utrum igitur tibi litteram videor an totas paginas commovere? Itaque sensibus rationem adiunxit et ratione effecta sensus non reliquit. Rapior illuc, revocat autem Antiochus, nec est praeterea, quem audiamus. Quod autem patrociniū aut quae ista causa est voluptatis, quae nec testes ullos e claris viris nec laudatores poterit adhibere? Quid igitur, inquit, eos responsuros putas? Quae in controversiam veniunt, de iis, si placet, disseramus. Idem etiam dolorem saepe perpetiuntur, ne, si id non faciant, incidant in maiorem. Quarum ambarum rerum cum medicinam pollicetur, luxuriae licentiam pollicetur. Chrysippus autem exponens differentias animantium ait alias earum corpore excellere, alias autem animo, non nullas valere utraque re;

Reicietur etiam Carneades, nec ulla de summo bono ratio aut voluptatis non dolendive particeps aut honestatis expers probabitur. Etenim si delectamur, cum scribimus, quis est tam invidus, qui ab eo nos abducat? Quare ad ea primum, si videtur; Itaque ut quisque optime natus institutusque est, esse omnino nolit in vita, si gerendis negotiis orbatus possit paratissimis vesci voluptatibus. Piso igitur hoc modo, vir optimus tuique, ut scis, amantissimus. Ea, quae dialectici nunc tradunt et docent, nonne ab illis instituta sunt aut inventa sunt? Se omnia, quae secundum naturam sint, bona appellare, quae autem contra, mala. In his igitur partibus duabus nihil erat, quod Zeno commutare gestiret. Rapior illuc, revocat autem Antiochus, nec est praeterea, quem audiamus. Nam illud vehementer repugnat, eundem beatum esse et multis malis oppressum. Quod iam a me expectare noli. Inquit, dasne adolescenti veniam?

Quantum Aristoxeni ingenium consumptum videmus in musicis? Satisne vobis videor pro meo iure in vestris auribus commentatus? In voluptate corporis addam, si vis, animi, dum ea ipsa, ut vultis, sit e corpore-situm est vivere beate. Honestum igitur id intellegimus, quod tale est, ut detracta omni utilitate sine ullis praemiis fructibusve per se ipsum possit iure laudari. Pollicetur certe. Epicurus autem cum in prima commendatione voluptatem dixisset, si eam, quam Aristippus, idem tenere debuit ultimum bonorum, quod ille; Ubi ut eam caperet aut quando? Qui potest igitur habitare in beata vita summi mali metus? Oculorum, inquit Plato, est in nobis sensus acerrimus, quibus sapientiam non cernimus. Qui autem diffidet perpetuitati bonorum

suorum, timeat necesse est, ne aliquando amissis illis sit miser.

Tubulo putas dicere? Et homini, qui ceteris animantibus plurimum praestat, praecipue a natura nihil datum esse dicemus? Sed ad haec, nisi molestum est, habeo quae velim. Nam diligere et carum esse iucundum est propterea, quia tutiorem vitam et voluptatem plenior efficit. Quod non faceret, si in voluptate summum bonum poneret. An dubium est, quin virtus ita maximam partem optineat in rebus humanis, ut reliquas obruat?